

М. Ю. БУРДІН

**ЗЕМЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ:
ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ ДИСКУРС**

Монографія

Харків
2016

УДК332.2.021(477).
ББК65.9(2Укр)32-51
Б90

*Розглянуто і рекомендовано до друку вченою радою
Харківського нац. ун-ту внутрішніх справ
Протокол № 11 від 26 жовтня 2016 року*

Рецензенти:

*член-кореспондент НАПрН України,
д.ю.н., професор Єрмолаєв В.М.,
д.ю.н., професор Наливайко Л.Р.,
д.ю.н., професор Свораك С.Д.*

Бурдін М. Ю.

Б90 Земельні відносини в Україні: історико-правовий дискурс : монографія / М. Ю. Бурдін. – Харків : У справі, 2016. – 406 с.

ISBN 978-617-7474-20-2

Ідея землі-неньки, землі – Божого дару і вільного господаря на своїй землі, що стала осердям української хліборобської цивілізаційної культури, формально реалізована, втілена в українській державності та нормах права. Змінювались форми державності, але ця ідея живила українську націю, надавала їй сил для відсічі поневолювачам і творення нових національних інститутів держави і права. З такого концептуального бачення досліджено правове регулювання земельних відносин в Україні імперськими державами. Доведено принципову відмінність української та російської державно-правової культури і способу господарювання на землі. Окреслено вектор подальшого розвитку земельних відносин в Україні.

Для науковців, викладачів і студентів, а також широкого загалу читачів, котрі цікавляться історією держави і права України.

**УДК 332.2.021(477).
ББК 65.9(2Укр)32-51**

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА _____	5
-----------------	---

Розділ І.

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

1.1. Філософсько-правова парадигма розуміння категорій дослідження _____	16
1.2. Право земельної власності як основа регулювання земельних відносин в історії української хліборобської цивілізації _____	68
1.3. Земельні відносини в інституційно-правовому і соціальному вимірі _____	85

Розділ ІІ.

РЕФОРМУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН У СЕРЕДИНІ XVII–НАПРИКІНЦІ XVIII ст.

2.1. Землевласницькі відносини в Козацькій державі _____	101
2.2. Адміністративно-правове реформування земельних відносин Петром І _____	121
2.3. Зміцнення інститутів самодержавства і кріпацтва та їх вплив на земельні відносини _____	136

Розділ III.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН У XIX ст.

3.1. Продовження російської експансії і криза інституту кріпацтва _____	166
3.2. Скасування інституту кріпацтва в умовах зміцнення самодержавно-бюрократичної моделі управління земельними відносинами _____	173
3.3. Пореформений розвиток земельних відносин та їх політизація _____	187
3.4. Особливості реформування земельних відносин в західному регіоні України _____	197

Розділ IV.

РЕВОЛЮЦІЇ І КОНТРРЕВОЛЮЦІЇ XX ст.

У ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

4.1. Революція 1905–1907 рр. і столипінська земельна реформа _____	222
4.2. Розпад імперій і реформування земельних відносин суб'єктами українського державотворення _	244
4.3. Правові засади регулювання земельних відносин за радянської доби _____	294
ПІСЛЯМОВА _____	337
ЛІТЕРАТУРА _____	348